

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın, **Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanı Murat Kurum** tarafından Anayasanın 98 ve İç Tüzüğü'nün 96. ve 99. Maddeleri gereğince yazılı olarak cevaplandırılmasını arz ederim.

Öznur Bartin

Hakkâri Milletvekili

2016 yılından bu yana uygulanan kayyım politikaları, Türkiye'de yerel yönetimlerin demokratik meşruiyetini, idari özerkliğini ve kamusal hizmet üretme kapasitesini doğrudan etkileyen yapısal bir yönetsel müdahale pratiği haline gelmiştir. Bu süreç, yerel demokrasinin temel ilkeleri olan seçme-seçilme hakkı, katılımcılık, hesap verebilirlik ve yerinden yönetim ilkeleri bakımından ciddi bir aşınmaya yol açmıştır.

2024 Mahalli İdareler Seçimlerinde Halkların Eşitlik ve Demokrasi Partisi (DEM Parti); 3 büyükşehir, 7 il, 58 ilçe ve 10 belde olmak üzere toplam 78 belediyede yerel yönetimi kazanmış; tüm idari ve seçimsel tartışmalara rağmen halkın demokratik iradesi güçlü bir biçimde sandığa yansımıştır. Ancak seçimlerin hemen ardından başta Hakkâri Belediyesi olmak üzere; Van Büyükşehir, Mardin Büyükşehir, Batman, Halfeti, Tunceli, Bahçesaray, Akdeniz, Siirt ve Kağızman belediyelerinde seçilmiş eş başkanlar görevden alınmış ve yerlerine kayyım atanmıştır.

Özellikle Hakkâri Belediyesi örneği, kayyım uygulamalarının yerel hizmetler üzerindeki somut etkilerini ortaya koyan çarpıcı bir vaka niteliği taşımaktadır. 3 Haziran 2024 tarihinde Belediye Eş Başkanı Mehmet Sıddık Akış'ın gözüaltına alınmasının ardından belediyeye kayyım atanmış; bu süreçte kent genelinde yol, su ve altyapı hizmetlerinde ciddi aksaklıklar yaşandığı yönünde yoğun toplumsal şikâyetler ortaya çıkmıştır. Sahadaki mevcut durum; altyapı yatırımlarının yetersizliği, ulaşım ağlarının bozulması ve temel belediyeçilik hizmetlerinin sürdürülebilirlikten uzaklaşması şeklinde tezahür etmektedir.

Kayyım uygulamalarının yalnızca yönetsel bir tasarruf olmadığı; aynı zamanda hukuki dayanakları bakımından da tartışmalı bir alan yarattığı görülmektedir. Görevden alınan belediye eş başkanlarına yöneltilen suçlamaların büyük çoğunluğu belediyeçilik faaliyetleriyle doğrudan ilişkili olmayıp; ifade özgürlüğü ve siyasal faaliyet kapsamında değerlendirilmesi gereken fiillere dayandırılmıştır. Bu durum, ölçülülük ve hukuki güvenlik ilkeleri açısından ciddi soru işaretleri doğurmaktadır.

Nitekim yargı süreçlerinde; usul hataları, yetersiz gerekçeler ve savunma hakkının kısıtlanması gibi hususlar üst yargı mercilerince de tespit edilmesine rağmen, seçilmiş yöneticilerin görevlerine iade edilmemesi hukukun üstünlüğü ilkesini zedeleyen bir uygulama olarak karşımıza çıkmaktadır.

Türkiye'nin taraf olduğu Avrupa Konseyi bünyesindeki Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı, yerel yönetimlerin idari ve mali özerkliğini güvence altına alan temel bir uluslararası belgedir. Ancak Türkiye'nin bu Şart'a koyduğu çekinceler, yerel yönetimlerin yetki ve kaynaklarını sınırlayan bir çerçeve oluşturmakta; kayyım uygulamaları ise bu sınırlamaların ötesine geçerek yerel yönetimlerin doğrudan merkezi idare tarafından ikame edilmesine yol açmaktadır.

2016 yılından bu yana toplam 153 belediyeye kayyım atanmış olması; bu uygulamanın istisnai bir tedbir olmaktan çıkarak süreklilik arz eden bir yönetsel modele dönüştüğünü göstermektedir. Bu süreçte eş başkanlık sistemi ortadan kaldırılmış, kadın politikalarına yönelik kurumsal yapılar tasfiye edilmiş, belediye emekçileri işten çıkarılmış ve kamuya ait taşınmazların satışına ilişkin ciddi tartışmalar ortaya çıkmıştır. Bu gelişmeler, yerel yönetimlerin toplumsal fayda üretme kapasitesini önemli ölçüde zayıflatmıştır.

Ayrıca kayyım yönetimleri döneminde belediyelerin borçluluk düzeylerinde artış yaşandığı, mali şeffaflık ve hesap verebilirlik mekanizmalarının zayıfladığı yönünde kamuoyuna yansıyan bulgular, bu uygulamanın ekonomik ve yönetsel etkilerinin de incelenmesini zorunlu kılmaktadır.

Bu çerçevede; kayyım uygulamalarının hukuki, idari ve sosyo-ekonomik etkilerinin ortaya çıkardığı çok boyutlu tahribatın giderilmesi, yerel yönetimlerin demokratik işleyişinin yeniden tesis edilmesi ve Türkiye'nin uluslararası yükümlülükleriyle uyumlu bir yerel yönetim rejiminin inşa edilmesi amacıyla; ilgili bakanlıkların mevcut yasal ve idari düzenlemeleri gözden geçirerek gerekli mevzuat değişikliklerini hayata geçirmesi, Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı kapsamında konulan çekincelerin kaldırılması ve kayyım uygulamasına son verilmesine yönelik somut bir takvimin oluşturulması gerekliliği ortadadır.

Bu bağlamda;

1. Kayyım yönetimindeki belediyelerde altyapı ve üstyapı yatırımlarının planlama, ihale ve uygulama süreçleri hangi nesnel kriterlere göre belirlenmektedir? Bu süreçlerde yerel ihtiyaç analizleri hangi yöntemlerle yapılmaktadır?
2. Hakkâri ilinde özellikle yol, içme suyu ve kanalizasyon altyapısına ilişkin mevcut sorunların giderilmesi amacıyla yürütülen projeler nelerdir? Bu projelerin bütçesi, yüklenici firmaları ve tamamlanma takvimi nedir?
3. Kayyım atanan belediyelerde kamuya ait taşınmazların satışına ilişkin kararların toplam büyüklüğü nedir? Bu satışların kamu yararı ilkesine uygunluğunu denetleyen mekanizmalar nelerdir?
4. Kayyım yönetimindeki belediyelerde gerçekleştirilen ihalelerin sayısı, toplam bedeli ve ihale usullerine göre dağılımı nedir? Bu ihalelerde rekabet ve şeffaflık ilkelerinin sağlanmasına yönelik hangi denetimler yapılmaktadır?